

ADVIES RAAD VAN OUDEREN

BETREKKEN VAN OUDEREN BIJ WONEN, WELZIJN EN ZORG

Juni 2020

De Raad van Ouderen heeft van de Minister van VWS de opdracht gekregen om naast de gevraagde adviezen ook ongevraagde adviezen uit te brengen die voor ouderen van belang zijn.

Hierbij brengt de Raad van Ouderen ongevraagd advies uit over het betrekken van ouderen bij beleid en beleidsuitvoering.

VOORAF

Dit advies lag klaar in maart 2020, toen het coronavirus ook in Nederland toesloeg. Alle aandacht was toen gericht op de coronamaatregelen. De Raad van Ouderen vond het niet verstandig om dit advies uit te brengen op een moment dat alles gericht was op de coronacrisis. Het is duidelijk dat dit virus nog lange tijd aandacht zal vragen, daarom acht de Raad het nu het juiste moment om dit advies uit te brengen. De voorbereidingen op de 1,5 meter samenleving en alle ontwikkelingen in relatie tot het coronavirus maken dat juist nu het betrekken van ouderen daarbij extra aandacht vraagt. De inbreng van ouderen kan volgens de Raad hierbij niet worden gemist.

WAAROM EEN ADVIES OVER HET BETREKKEN VAN OUDEREN?

In de wereld waarin stelsels en beleid worden ontworpen is onvoldoende oog voor het perspectief van ouderen¹. Soms wordt dit perspectief op papier en in het systeem benoemd, maar in de dagelijkse praktijk wordt de inbreng van ouderen vaak vergeten. Die participatie zou een automatisme moeten zijn.

Een voorbeeld van het ontbreken van ouderenparticipatie is dat sinds de invoering van de WMO in 2007 er veel gemeenten zijn waar het adagium “geen doelgroepenbeleid” geldt. De gedachte hierachter dat een integraal beleid moet worden gevoerd, wringt echter met de specifieke aandacht die nodig is voor de toenemende groep ouderen. Ervaringen en belevingen van ouderen, in al hun diversiteit worden niet meegenomen en er wordt vooraf geen rekenschap gegeven van het effect van beleid en maatregelen voor de ouderen.

Het gevolg van het ontbreken van participatie kan zijn dat het ‘goed en plezierig ouder worden’ en ‘het kunnen blijven meedoen in de samenleving’ - waarden die aan de basis liggen van het Pact voor de ouderenzorg – worden belemmerd.

---

¹ De Raad is van mening dat het perspectief van de burger in zijn algemeenheid betrokken moet worden bij het ontwerp van stelsels en beleid. Vanuit haar taak gaat de Raad specifiek uit van het perspectief van ouderen.

De Raad van Ouderen is van mening dat ouderenparticipatie er in brede zin moet komen dan wel moet worden verbeterd. Dit klemt des te meer omdat er een groot aantal vraagstukken is dat schreeuwt om een oplossing. Bij het bedenken van de oplossingen kunnen ouderen met ervaring en kennis van zaken een prima rol spelen. Zeker onder ouderen in de derde levensfase is de nodige potentie aanwezig waar met name bij innovatieprojecten veel meer gebruik zou moeten worden gemaakt².

De Raad is zich ervan bewust dat er veel moet gebeuren voordat het oog hebben voor het perspectief van ouderen een automatisme wordt. Het vergt “omdenken” bij de overheden en andere partijen, maar ook bij de ouderen zelf.

Ook de ouderen zelf

Ouderen zijn zich vaak niet bewust van hun waarde voor beleidsbeïnvloeding. Zij zullen meer zelf initiatief moeten nemen om betrokken te (kunnen) worden. Zij moeten hun inzet leveren en er voor zorgen dat de kwaliteit van deze inzet geborgd is. Dan moet het wel zo zijn dat, wanneer zij zelf initiatief nemen, zij niet op weerstand stuiten bij professionals.

Ouderenorganisaties hebben een belangrijke rol om ouderen uit te nodigen en uit te dagen om hun inzet te leveren. Van belang daarbij is een echte gelijkwaardige positie aan tafel. Daar is nog te vaak geen sprake van. Voor ouderen gaat het om zaken als eigen regie, zeggenschap en betekenisvolle inzet op basis van wederkerigheid.

Overheden en organisaties

De Raad van Ouderen adviseert overheden en organisaties om ouderen te horen en hen de mogelijkheid te bieden om te participeren bij het opzetten van beleid, bij de uitvoering daarvan en bij de evaluatie van het beleid. Op deze manier kan de blik vanuit ouderenperspectief worden ge(waar)borgd. Daarmee kan een betere aansluiting bij de behoeften en beleving van ouderen worden bereikt.

De Raad adviseert om het meedenken en de inspraak door ouderen op alle niveaus te organiseren. Landelijk, zoals bijvoorbeeld via de Raad van Ouderen, maar ook provinciaal, regionaal, gemeentelijk en op wijkniveau. Op gemeentelijk niveau zou bijvoorbeeld een ouderenvoorspraak moeten zijn, of zou de Adviesraad sociaal domein een subcommissie ouderen moeten krijgen.

Participatie en inspraak van ouderen is vrijwilligerswerk. Vrijwilligers hebben enige ondersteuning nodig. Het kan gaan om ondersteuning door iemand die organiseert dat ouderen bij elkaar (kunnen) komen, dat er waar nodig vervoer is, dat er een ruimte is waar men bij elkaar kan komen, dat zaken op schrift worden gesteld en worden gecoördineerd. Deze ondersteuning kan in natura worden geleverd of met een geringe financiële ondersteuning. Ook kan worden gedacht aan vergoeding van de kosten van vervoer.

---

² RVS, De derde levensfase: het geschenk van de eeuw. Januari 2020

Reikwijdte

De beleidsterreinen van Wonen, Welzijn en Zorg zijn van primair belang, maar ook op andere terreinen, zoals de inrichting van de leefomgeving, mobiliteit, veiligheid, inkomen, sociale en maatschappelijke participatie is het ouderenperspectief dringend gewenst. Dat geldt ook voor de actieve betrokkenheid van onderwijs en kennisinstellingen om (aankomende) professionals goed voor te bereiden op hun functies in een veranderende setting.

De Raad benadrukt dat ouderen en verleners van (formele en informele) zorg elkaar beter en actiever zouden moeten opzoeken en in gesprek gaan op lokaal niveau, ook met de gemeente, de preferente zorgverzekeraar en (zorg)organisaties. Dit om te komen tot effectieve en integrale samenwerking voor wonen, welzijn en zorg die aansluit bij de behoeften en wensen van ouderen.

De structuur

De structuur waarin de stem van de ouderen wordt belegd, kan divers zijn. Daarbij is bijvoorbeeld de lokale eigenheid van belang, voortbordurend op wat de afgelopen jaren is opgebouwd. In bestaande structuren kan beter worden samengewerkt en worden geleerd. Dit om de stem van ouderen krachtiger te maken, op een manier waarbij er daadwerkelijk een gelijkwaardiger partnerschap ontstaat met (lokaal) relevante partners. Van belang is om rekening te houden met de diversiteit aan ouderen en met name ook migrantenouderen hierbij te betrekken.

Leren van elkaar

Belangrijk is dat wordt geleerd van regio's en gemeenten waar de participatie van de ouderen, soms heel fragiel, een plek heeft gekregen. De Raad van Ouderen heeft de regionale ouderendelegaties, door wie ook wij als Raad worden gevoed, gevraagd om voorbeelden met ons te delen. Zie de bloemlezing in de bijlage bij dit advies.

ADVIES

De Raad van Ouderen adviseert dat de minister zijn invloed aanwendt om te bevorderen dat de stem van ouderen ingebed wordt in beleids- en uitvoeringsvraagstukken van wonen, welzijn en zorg op provinciaal, regionaal en lokaal niveau. De minister kan voortbouwen op de nu al bestaande wetgeving, structuren en samenwerkingen.

Op gemeentelijk niveau zal dat concreet betekenen dat er weer specifieke aandacht komt voor ouderenbeleid. Daarbij zou elke gemeente ouderen moeten betrekken, bijvoorbeeld met een Ouderenadviesraad met bevoegdheid, die advies uitbrengt over alle zaken vanuit het perspectief van

ouderen of een subcommissie ouderen van de Adviesraad Sociaal domein. Zo nodig zal dit wettelijk geregeld moeten worden.

Opvallend is het ontbreken van de rechtstreekse inbreng van ouderen op het bijzonder belangrijke domein van wonen al dan niet in combinatie met zorg. Gemeenten hebben de opdracht woonvisies te ontwikkelen waarin ook ouderen aan bod komen. De speciale Taskforce wonen en zorg die gemeenten hierin ondersteunt zou de opdracht moeten krijgen om er op toe te zien, dat ouderen het recht krijgen op informatie en inspraak bij het opstellen van de gemeentelijke plannen voor wonen voor ouderen, al dan niet in combinatie met zorg. De minister van VWS kan dit voorstel realiseren in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de VNG, Actiz en Aedes.

De Raad van Ouderen doet hierbij een appèl op provincies, gemeenten en organisaties werkzaam op het terrein van ouderenzorg om het ouderenperspectief structureel in te bedden.

Voor een overzicht van de regionale netwerken met ouderendelegaties:

<https://www.beteroud.nl/ouderendelegaties-regionale-netwerken>

Zie ook:

Oud of Wijs, NFU, 2015: https://www.nfu.nl/img/pdf/15.3853_Brochure_Oud_of_wijs_-_ervaringsdeskundige_maakt_het_verschil_in_onderzoek_naar_ouderenzorg.pdf

BIJLAGE BIJ ADVIES RAAD VAN OUDEREN: 'BETREKKEN VAN OUDEREN BIJ WONEN, WELZIJN EN ZORG'

ILLUSTRATIES OUDERENPARTICIPATIE VANUIT DE REGIONALE OUDERENDELEGATIES

(Januari 2020)

1. Delegatie Drenthe-Overijssel en Friesland-Groningen

Regiotafels

In Drenthe, Overijssel, Friesland en Groningen zijn er zogenaamde 'Regiotafels' (ongeveer drie keer per jaar per provincie) waar onderwerpen vanuit het Pact van de Ouderoezorg en de Raad van Ouderen worden besproken. Daar komen ouderen en professionals en zij bespreken gezamenlijk de thema's die meestal aan de hand van inleidingen en gesprekstafels aan de orde komen. Zo ontstaan er kleine en grotere netwerken op allerlei gebied, die ook benut worden voor nieuwe initiatieven of een symposium. De meeste deelnemers hebben een achterban waarin ze informatie verspreiden. Bijvoorbeeld de adviezen van de Raad van Ouderen, maar ook informatie van AndersOud, de Alliantie Drentse Ouderoezorg en het Overijsselse Trendbureau. Denktank 60+ Noord en het Gronings Planbureau is nauw bij de organisatie betrokken; het Zorginnovatie Forum (ZIF) coördineert en organiseert. De Raad van Ouderen is een vast onderwerp bij de Regiotafels. Wij lichten daar de laatste stand toe. Dat gebeurt in ieder geval ook tijdens de zes wekelijkse bijeenkomsten van de Drents-Overijsselse en de Fries-Groningse delegatie. Ook tussen de bijeenkomsten door worden de leden benaderd om input te geven op vragen vanuit de Raad van Ouderen. ZIF en Denktank 60+ Noord beschikken allebei over een groot netwerk binnen Noord-Nederland en de delegatieleden hebben elk ook weer een achterban om te informeren en inbreng te leveren.

Tijdens een inventarisatie binnen de delegatie Drenthe- Overijssel bleek dat het netwerk uit tienduizenden personen moet bestaan. Vooral ouderen, maar ook professionals uit allerlei sectoren. Zorgpunten zijn: het vinden van vertegenwoordigers met een migrantenachtergrond, van ouderen die bereid zijn deel te nemen aan bestuurlijke activiteiten (met professionals) en organisatorische taken op zich willen nemen. De vraag is groter dan het aanbod van ouderen zelf. Om de drempel te verlagen en meer continuïteit te realiseren is er aandacht voor 'training' nodig.

Groningen Zorgzame dorpen

Op het Groninger platteland zoeken steeds meer bewonersinitiatieven zelf naar een passend antwoord op de veranderingen in de zorg en het langer zelfstandig thuis wonen. Het is een krachtenbundeling van meer dan 100 zorgzame bewonersinitiatieven die samen een netwerk vormen. Binnen dat netwerk worden de ervaringen gedeeld. Het netwerk maakt de beweging zichtbaar naar buiten naar gemeenten en zorgaanbieders, met als doel de samenwerking tussen formele en informele organisaties te bevorderen. Hier worden van onderop echt mooie resultaten bereikt. Zie ook de website om een beeld te krijgen.

<http://www.zorgzamedorpengroningen.nl/>

2. Ouderendelegatie regio Amsterdam e.o., c.q. stad Amsterdam (ondersteund door Ben Sajat Centrum)

Het gaat hierbij om een schets van twee projecten waarbij in het eerste project in eerste instantie alleen gefocust wordt op de doelgroep ouderen:

Beter Samen in Noord

Dit project is in 2009 gestart en is een samenwerkingsproject tussen Gemeente Amsterdam, de preferente Zorgverzekeraar Het Zilveren Kruis en een groot aantal aanbieders van Welzijn en Zorg in Amsterdam Noord. Doel is: ontwikkeling en implementatie van een geïntegreerd aanbod van welzijn en zorg in het stadsdeel. In de afgelopen jaren is een samenwerkingsverband gerealiseerd tussen verschillende organisaties en disciplines. Van het begin af aan is van de kant van ouderen in Noord een aanbod gedaan in de vorm van een adviserende functie. Daarvoor is twee keer d.m.v. een panel een start gemaakt maar beide zijn, na een jaar, verzand. In het najaar van 2019 zijn vanuit de projectleiding via een verzoek aan Cliëntenbelang Amsterdam (CBA) vier ouderen uit Amsterdam Noord e.o. geworven die nu een adviserend panel vormen voor een deelproject vanuit het perspectief van ouderen. Het panel heeft daarvoor aan de projectleiding professionele ondersteuning gevraagd met accent op behandeling, (het leren) omgaan met ziekte en beperking, werken aan herstel of acceptatie, behoud van kwaliteit van leven, preventie. Deze aanvraag is in behandeling.

Project persoonsgerichte zorg (PGZ)

Project Persoonsgerichte zorg is een innovatieproject met als doel: afstemming van de zorg op iemands persoonlijke behoeften, wensen en voorkeuren. De zorgverlener benadert de persoon niet als patiënt of cliënt maar als mens. Centraal staat de vraag: wat heeft deze persoon nodig om zich gezond en gelukkig te voelen? In dit project wordt gefocust op verschillende doelgroepen waaronder ouderen. Na enkele oriënterende jaren is in oktober 2019 een start gemaakt met een overleg tussen cliënten van de werkgroep Kwaliteit van Zorg van Cliëntenbelang Amsterdam en beleidsmedewerker van het Regionaal Orgaan Huisartsen Amsterdam in samenwerking met het Kennisinstituut Bettery in Amsterdam.

Na de start kon dit project nog niet worden voortgezet omdat de financiën voor het kennisinstituut nog niet rond waren.

Nawoord: Volgens de participerende ouderen dient niet alleen bij bestaande maar ook bij innoverende projecten financiële ondersteuning voor participatie beschikbaar te zijn. Voor beide projecten is deze nu in aanvraag.

Hackaton met meer dan 50 ouderen:

Een grote groep 70-plussers werkte tijdens de Hackaton van het Ben Sajat Centrum zelf aan ideeën om de zorg te verbeteren. Meer dan 50 ouderen werkten een hele dag samen aan nieuwe ideeën voor de zorg. Onder leiding van professionele moderators, experts en illustratoren. De deelnemers verdeelden zich over tien teams die elk een thema bij de kop pakten. De jury onder leiding van een bestuurder van Cordaan, reikte aan het slot van de dag een prijs uit aan het winnende team. Dit team krijgt 10.000 euro om het idee uit te voeren: een campagne om het taboe op de laatste levensfase te doorbreken.

3. Regionaal ouderennetwerk West Friesland

In West-Friesland is een regionaal ouderennetwerk van actieve ouderen (onderdeel van de ouderendelegatie Amsterdam e.o.) waar ook de stukken vanuit de Raad van Ouderen worden besproken. De reacties worden meegenomen naar de schrijfgroep van de Raad van Ouderen. Maar dit regionaal ouderennetwerk West-Friesland komt nog steeds niet goed van de grond. Wel is de Koepel Samenwerkende Ouderen bonden WF

opgeheven waarvan de leden overgestapt zijn naar het regionaal ouderennetwerk WF. Er moet nog steeds een gesprek plaats vinden met het Madivosa ((regionaal overleg Wethouders). Er heeft wel structureel overleg plaats met de Wethouder van de centrumgemeente West-Friesland en diens ambtenaar over o.a. wachtlijsten verpleeghuizen, veiligheid, gebrek aan geclusterde woonvormen ouderen bij langer thuis, zingeving i.v.m. eenzaamheid., etc. Ook daarbij wordt informatie vanuit de RvO meegenomen in het gesprek.

Adviezen van de Raad van Ouderen en persbericht worden zoveel mogelijk gedeeld en op de website en in nieuwsbrieven geplaatst.

Zorgkoepel West -Friesland bestaande uit de Westfriesse Huisartsenorganisatie, Geriant (hulp bij dementie) en de twee grootste zorgorganisaties Omring en Wilgaerden, plus de Klankbordgroep (vertegenwoordigers van ouderen, mantelzorgers en vertegenwoordigers vanuit cliëntenraden van verschillende organisaties). Er is aandacht besteed aan de definitie- vraag wie beschouwen we als "kwetsbare ouderen). Thema's 2020: Het versterken van de verbinding tussen de wijkverpleegkundige en de huisartsenpraktijk, en tussen het eerstelijns geriatrisch team en het sociale domein. Op termijn zijn grote ICT oplossingen wenselijk zoals een gemeenschappelijk regionaal portaal en communicatiemogelijkheden met patiënten. Aangezien de zorgkoepel deze thema's verder gaat ontwikkelen is de klankbordgroep gevraagd om ook mee te blijven denken. De Zorgkoepel geeft aan behoefte te hebben aan advies op deze thema's vanuit cliëntperspectief. De klankbordgroep heeft daarbij opgemerkt vooraf duidelijk te willen weten waar advies of een mening op gevraagd wordt.

Regelmatig worden wij door het ziekenhuis gevraagd mee te denken over vraagstukken zoals ethiek, goede zorg ook in de palliatieve fase waar onder het project PalliSupport waar ook het ziekenhuis meedoet aan de pilot samen met de universiteit Amsterdam locatie AMC.

West Friesland heeft ook actief meegedaan met de Hackathon Amsterdam e.o.. Studenten HVA werken 3 thema samen met de ouderen uit.

4. 100 netwerk zorg en welzijnsnetwerk in Nijmegen en Omgeving

Het 100 Netwerk (www.100netwerk.nl) omvat 18 deelnemende organisaties in zorg en welzijn in Nijmegen en/of regio, deze vormen het bestuur en er is een dagelijks bestuur met twee doelgroepleden. Er is een doelgroeppanel (delegatie) van 12 leden (ouderen) die maandelijks bijeen komen en een klankbordgroep van 30 leden, die nieuwe ideeën aandragen. Het doelgroeppanel heeft als visie oa: 1. laat ouderen meedenken met nieuwe initiatieven. 2. Welzijn kan belangrijker zijn dan zorg.

Wat betreft wonen

Er is overleg tussen het doelgroeppanel en de grote woningcorporatie. De ZZG zorggroep heeft in de afgelopen tijd meerdere kleinschalige wooneenheden met zorg neergezet, ook voor dementerenden maar zeker niet genoeg om de gesloten bejaarden tehuizen te vervangen.

Wat betreft zorg:

Er is een werkgroep 'Samen anders naar eenzaamheid kijken in Beuningen'. Een breed scala aan deelnemers, vrijwilligers en professionals. Doel: een gezamenlijk perspectief en aanpak ontwikkelen voor de inwoners van Beuningen.

Wat betreft Welzijn:

Hernieuwde inrichting van het sociaal domein gemeente Nijmegen. Sociale wijk teams moeten brede basis teams worden. Aanbesteding? Hoe kan de steun aan ouderen in brede zin het best vorm gegeven worden? Deze vraag gaan ouderen met hulp van een onderzoeksbureau beantwoorden op verzoek van de gemeente.

In het centrum van Nijmegen komen 16 tot 20 ouderen 80 + wekelijks bijeen. Een week activiteit met groep 6 van de naast gelegen school, de volgende week een praatochtend.

Doel: infrastructuur bieden aan deelnemers (mannen en vrouwen). Elkaar regelmatig te ontmoeten in een contact bevorderende situatie. Er is voldoende tijd elkaar op de hoogte te houden van ieders wel en wee, vaak gaan de contacten door per telefoon. Er worden regelmatig sprekers uitgenodigd , de onderwerpen bepaalt de groep . Vrijwilligers begeleiden deze bijeenkomsten.

En verder:

Het doelgroeppanel werkt samen met Sterker maatschappelijk werk. O.a. over welzijn op recept (samenwerking huisarts en maatschappelijk werk) en alzheimer cafés in Nijmegen. Hieronder valt ook het klankbord van migranten ouderenorganisaties en een werkgroep dementerende oudere migranten. Samenwerking met de GGD wordt in het kader van 'gezond ouder worden' een onderzoek verricht naar 'ontpillen' en de uitkomsten zullen toegepast worden. Eerder was er aandacht voor valpreventie. De Gezondheidsmonitor van Nijmegen en regio wordt er besproken. Themamiddagen vorig jaar: eenzaamheid. Migranten.

Onderwijs

Er is samenwerking met ROC en HAN (hogeschool). Ouderen doen mee in het onderwijs. Zowel goed voor de opleiding van toekomstige verpleegkundigen, verzorgenden en voor contacten van jong en oud . Vorig jaar was er een dag georganiseerd van het project „ De reis van de ouderen”, waar 50 ouderen en 150 eerstejaars studenten verpleegkunde en zorg, aan de hand van 6 verschillende thema's met elkaar in gesprek gingen en op een zeer creatieve manier hun ervaringen uitwisselde. Met als doel ontmoeting, begrip voor elkaar en als achterliggend doel in onze gedachten jongeren die kiezen voor het werken in de ouderenzorg. De reactie van beide groepen was zeer positief, ook al rolde er aan beide kanten wel eens een traan. Dit project vind zijn voortgang in het komende voorjaar.

Er is een arbeidsmarktproject van verschillende partners, om jong en oud te verbinden, en te bespreken hoe arbeidskrachten te motiveren voor ouderenzorg.

Club GOUD een initiatief van studenten die voor ouderen festivals organiseren, dit jaar huiskamerconcerten

Palliatieve zorg.

Zin Plus: samenwerking van UMC Radboud, geestelijke verzorging thuis, centrum voor levensvragen (vrijwilligers) en 100 netwerk.

5. Participatie van ouderen in Zeeland

Provincie Zeeland “Land in Zee” bestaat uit 13 gemeenten. 23 % van de inwoners is 65 jaar of ouder en hierdoor de meest vergrijsde provincie in Nederland. Als gevolg van de geografie en de spreiding van de bevolking zijn de openbare voorzieningen beperkt. Verwacht wordt dat het aantal 80-plussers in de komende 15 jaar zal stijgen met 66 %, ofwel van ongeveer 22.000 naar ruim 35.000 80 plussers. Deze vergrijzende provincie en het zorglandschap is aan verandering onderhevig. De noodzaak voor samenwerking wordt onderschreven door de zorginstellingen. Eenzaamheid komt 46.2% voor ten opzichte van 42.9% landelijk.

In Zeeland worden ouderen vertegenwoordigd door verschillende ouderenorganisaties zoals KBO-PCOB zeeland en de vereniging POSO (Provinciaal Overleg Samenwerkende ouderenorganisaties) Zeeland.

In het netwerk GENERO (Geriatisch netwerk Rotterdam en omstreken = Zuid West Nederland: Rotterdam, WestBrabant en Zeeland) werken organisaties uit Zuidwest-Nederland samen om zorg en welzijn voor (kwetsbare) ouderen te verbeteren. Ze helpen bij het oplossen van knelpunten die ouderen, hun naasten of zorgprofessionals signaleren. Ze ontwikkelen verbeterinitiatieven, delen kennis en ondersteunen de implementatie ervan. Ook realiseren ze ontmoetingen tussen allerlei partijen in de ouderenzorg. Dit alles altijd met en voor ouderen. GENERO kent een denktank van ouderen, het zogenaamd Ouderen- en Mantelzorgforum. Leden van dit forum zijn vaak ook lid van de lokale ouderenorganisaties

Op 13 februari 2020 werd voor Zeeland een netwerkbijeenkomst georganiseerd om het belang van ouderenparticipatie in de regio nog eens te benadrukken en verder te ontrafelen. De titel van de bijeenkomst: 'Hoofd in de Wolken en/of voeten in de Zeeuwse klei'.

De Academische werkplaats Ouderen Zeeland

In november 2019 zijn twee leden uit de POSO benoemd bij de Academische werkplaats Ouderen Zeeland. Het is voor ons belangrijk want het is een formeel, langdurig en structureel samenwerkingsverband in het zorgveld zoals zorgorganisaties tussen praktijkinstellingen, kennis en onderzoeksinstellingen (universiteit, hogeschool), lokale beleidspartners zoals provincie en gemeenten. De focus ligt op de primaire relatie tussen ouderen en professionals . Er zijn vier thema's geformuleerd: 1. Gezond blijven bij ouderen, 2. Betere zorg thuis of dichtbij huis, 3. inzet zorgtechnologie en 4. Werk (arbeidsmarkt/ participatie).

Participatie ouderen/cliënten bij de werkplaats: Het is de ambitie ouderen actief te betrekken bij deze werkplaats. De betrokkenheid van ouderen wordt bevorderd door ouderen deel te laten nemen in de stuurgroep en de kerngroep van de werkplaats. De participatie door ouderen wordt ook nog bevorderd door actief samen te werken met GENERO regio Zeeland en in gezamenlijke ontmoetingen tussen partijen in de ouderenzorg met en voor ouderen. In het visiedocument van de Academische werkplaats Ouderen(zorg) Zeeland is nadrukkelijk omschreven dat ouderen zitting moeten hebben in de stuurgroep en kerngroep en in projectteams van de academische werkplaats. Een lid (oudere) van deze kerngroep is ook betrokken bij de Raad van Ouderen, en tevens lid van het ouderenforum van GENERO.

Dit jaar zal getracht worden enige invloed te verkrijgen bij de woningbouwverenigingen in Zeeland. Een eerste start hiervoor is al gemaakt door dit jaar de nota van het advies Raad van Ouderen betreffende gezondheidsbevordering Ouderen ter kennisneming toe te zenden aan de 13 gemeenten in de provincie zeeland en aan de GGD Zeeland.